

وَ اضْرِبْ لَهُمْ مَثَلِ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَا أَنْزَلْنَاهُ مِنَ
السَّمَاءِ فَأَخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ فَأَصْبَحَ هَشِيمًا
تَذَرُوهُ الرِّيَّاحُ وَ كَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُقْتَدِرًا
(45) الْمَالُ وَ الْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَ الْبَاقِيَاتُ
الصَّالِحَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَ خَيْرٌ أَمَلًا (46)
وَ يَوْمَ نُسَيِّرُ الْجِبَالَ وَ تَرَى الْأَرْضَ بَارِزَةً وَ
حَشَرْنَاهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا (47) وَ عُرِضُوا
عَلَى رَبِّكَ صَفًّا لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ
مَرَّةٍ بَلْ زَعَمْتُمْ أَلَّنْ نَجْعَلَ لَكُمْ مَوْعِدًا (48) وَ وُضِعَ
الْكِتَابُ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا فِيهِ وَ
يَقُولُونَ يَا وَيْلَتَنَا مَا لِهَذَا الْكِتَابِ لَا يُغَادِرُ صَغِيرَةً وَ

لَا كِبِيرَةٌ إِلَّا أَحْصَاهَا وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَ

لَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا (49)

Set forth to them the similitude of the life of this world: It is like the rain which we send down from the skies: the earth's vegetation absorbs it, but soon it becomes dry stubble, which the winds do scatter: it is (only) Allah who prevails over all things. Wealth and sons are allurements of the life of this world: but the things that endure, good deeds, are best in the sight of thy Lord, as rewards, and best as (the foundation for) hopes. On the day We shall remove the mountains, and thou wilt see the earth as a level stretch, and We shall gather them, all together, nor shall We leave out any one of them. And they will be marshalled before thy Lord in ranks, (with the announcement), "Now have ye come to Us (bare) as We created you first: aye, ye thought We shall not fulfil the appointment made to you to meet (Us)!" And the book (of deeds) will be placed (before you); and thou wilt see the sinful in great terror because of what is (recorded) therein; they will say, "Ah! Woe to us! What a book is this! It leaves out nothing small or great, but takes account thereof!" They will find all that they did, placed before them: And not one will thy Lord treat with injustice.

اور اے نبی! انہیں حیات دنیا کی حقیقت اس مثال سے سمجھاؤ کہ آج ہم نے

آسمان سے پانی برسا دیا تو زمین کی پود خوب گھنی ہو گئی، اور کل وہی نباتات بھس

بن کر رہ گئی جسے ہوائیں اڑائے لیے پھرتی ہیں۔ اللہ ہر چیز پر قدرت رکھتا ہے۔ یہ

مال اور یہ اولاد محض دُنوی زندگی کی ایک ہنگامی آرائش ہے۔ اصل میں تو باقی رہ جانے والی نیکیاں ہی تیرے رب کے نزدیک نتیجے کے لحاظ سے بہتر ہیں اور اُنہی سے اچھی اُمیدیں وابستہ کی جاسکتی ہیں۔ فکر اُس دن کی ہونی چاہیے جب کہ ہم پہاڑوں کو چلائیں گے، اور تم زمین کو بالکل برہنہ پاؤ گے، اور ہم تمام انسانوں کو اس طرح گھیر کر جمع کریں گے کہ (اگلوں پچھلوں میں سے) ایک بھی نہ چھوٹے گا، اور سب کے سب تمہارے رب کے حضور صف در صف پیش کیے جائیں گے لودیکھ لو آگئے نا تم ہمارے پاس اُسی طرح جیسا ہم نے تم کو پہلی بار پیدا کیا تھا۔ تم نے تو یہ سمجھا تھا کہ ہم نے تمہارے لیے کوئی وعدے کا وقت مقرر ہی نہیں کیا ہے۔ اور نامہ اعمال سامنے رکھ دیا جائے گا۔ اس وقت تم دیکھو گے کہ مجرم لوگ اپنی کتاب زندگی کے اندراجات سے ڈر رہے ہوں گے اور کہہ رہے ہوں گے کہ "ہائے ہماری کم بختی، یہ کیسی کتاب ہے کہ ہماری کوئی چھوٹی بڑی حرکت ایسی نہیں رہی جو اس میں درج نہ ہو گئی ہو"۔ جو جو کچھ انہوں نے کیا تھا وہ سب اپنے سامنے حاضر پائیں گے اور تیرا رب کسی پر ذرا ظلم نہ کرے گا۔

और ऐ नबी, इन्हें हयाते-दुनिया की हकीकत इस मिसाल से समझाओ कि आज हमने आसमान से पानी बरसा दिया तो ज़मीन की पौद ख़ूब घनी हो गई, और कल वही नबातात भुस बनकर रह गई जिसे हवाएँ उड़ाए लिए फिरती हैं | अल्लाह हर चीज़ पर कुदरत रखता है | यह माल और यह औलाद महज़ दुनियवी ज़िन्दगी की एक हंगामी आराइश है | असल में तो बाक़ी रह जानेवाली नेकियाँ ही तेरे रब के नज़दीक नतीजे के लिहाज़ से बेहतर हैं और उन्हीं से अच्छी उम्मीदें वाबस्ता की जा सकती हैं | फ़िक्र उस दिन की होनी चाहिए जबकि हम पहाड़ों को चलाएँगे, और तुम ज़मीन को बिल्कुल बरहना पाओगे, और हम तमाम इनसानों को इस तरह घेरकर जमा करेंगे कि (अगलों-पिछलों में से) एक भी न छूटेगा, और सब के सब तुम्हारे रब के हुज़ूर सफ़-दर-सफ़ पेश किए जाएँगे— लो देख लो, आ गए न तुम हमारे पास उसी तरह जैसा हमने तुमको पहली बार पैदा किया था | तुमने तो यह समझा था कि हमने तुम्हारे लिए कोई वादे का वक़्त मुक़र्रर ही नहीं किया है— और नामए-आमाल सामने रख दिया जाएगा | उस वक़्त तुम देखोगे कि मुजरिम लोग अपनी किताबे-ज़िन्दगी के इन्दराजात से डर रहे होंगे और कह रहे होंगे कि “हाय हमारी कमबख़्ती, यह कैसी किताब है कि हमारी कोई छोटी-बड़ी हरकत ऐसी नहीं रही जो इसमें दर्ज न हो गई हो |” जो-जो कुछ उन्होंने किया था वह सब अपने सामने हाज़िर पाएँगे और तेरा रब किसी पर ज़रा जुल्म न करेगा |